

Nurmijärveläinen kivikerho Pyteriitin Pyörittäjät täytti 20 vuotta

Nurmijärven kivikerho Pyteriitin Pyörittäjät täytti viime vuonna 20 vuotta. Nurmijärven kansalaisopisto Jukola järjesti tuolloin kivenhiontakursseja, ja niille osallistuneille syntyi ajatus oman kivikerhon perustamisesta. Kerhon jäsenmäärä on vaihdellut 38–72 välillä ja on vakiintunut viidenkymmenen tienoille. Näistä kymmenkunta on ollut mukana kerhon perustamisesta alkaen. Kerholaisilla on ollut käsitys, että kerhon nimi pyteriitti tarkoittaa sellaista kiveä, jolle ei osata antaa nimeä. Sittenkin on selvinnyt, että pyteriitti tarkoittaa japanilaisille ja kiinalaisille pyteriilitistä rapakivigraniittia. Hauska mutta outo termi on käännöstranskription aiheuttama. Kerhon nimi Pyteriitin Pyörittäjät ilmentää siten mainiosti geologian kansainvälistä luonnetta.

Ensimmäinen vuosi kului tilapäis-tiloissa ja käytössä oli muutama kerholaisten oma hiomakone. Vastaperustetulle kerholle löydettiin riittävän alhaisella vuokralla Rajamästä Nurmijär-

ven Osuuspankin toimitalosta kellarihuone, jota alettiin sisustaa hiomoksi. Seuraava askel oli hiomakoneitten hankinta. Jäsenmaksut eivät siihen riittäneet, vaan kerholaisilta lainattiin rahaa ns. koneosakkuutta vastaan. Osakkaat saivat käyttää koneita alennetulla käyttökorkvauksella. Merkittävä konekannan lisäys saatiin, kun kerholle tarjottiin edullisesti toiminnan lopettamisen johdosta muutama kone. Toinen merkittävä tehtiin kuolinpesältä, joka tarjosi oston joukon koneita ja hiomatarvikkeita. Konekanta on täydennetty sen jälkeen vähittäin ja karborundumlaikat on vaihdettu timanttisiin.

Rajamäen hiomossa oli muutamia pahoja puutteita, joista ahtauden lisäksi kiusallisin oli ainakin kerran vuodessa kellariin tulvinut jätevesi. Pitkän etsikelyn jälkeen saatiin vuokrata Nurmijärven kunnalta lakkautetun Raalan kansakoulun liikunta- ja veistosali, johon vähitellen on rakennettu toimiva hiomo. Suuri edistysaskel oli se, että kaikille koneille ohjattiin keskitetysti hionnassa tarvittava vesi ja ne viemä-

röitiin. Varastohyllyköiden ja konepöytien lisäksi oma tila on hopeajuotos-töille ja työ- ja kokouspöydille. Hiomo on ollut kerholaisten vapaasti käytettävissä sen jälkeen, kun he ovat käyneet kivenhionnan peruskurssin, joka on oikeuttanut oven lukon tunnusnumeroon. Omatoimisen hionnan lisäksi kerholle on pyritty järjestämään vakio viikonpäivinä kokeneempien hiojien päivystys ja koneiden käyttö- ja hiontaopastus. Kerhoisäntä huolehtii hiomon ja koneitten kunnosta.

Toiminnan perustana on ollut kivenhionta, jonka alkeet on opeteltu koko kerhon toimintakauden ajan ensiksi pyöröhiontana. Siihen liittyy tietenkin monia erikoismuotoja. Moitteettoman sydämen muotoon hiottu kivi on hyvän hiojan tunnusmerkki. Tasohiontakone mahdollistaa erilaisten mosaiikkien tekemisen koruaiheiksi. Kivikellojen tauluja on hiekkapuhallettu ja kuviot hopeoitu tai kullattu lehtikullalla. Viistehiontakin on tutustuttu muutamalla demonstraatiolla.

Hiomo.

Hopeaketjukurssilla.

Pyteriitin Pyörittäjien toimintapiste Taaborin lastentapahtumassa.

Aluksi kiviä istutettiin valmiisiin korupohjiin. Sitten useat kerholaiset ovat opetelleet kerhon omilla tai muualla järjestetyillä kursseilla tekemään hopeasta työstämällä ja juottamalla omat korupohjansa. Jo melko varhain nousi hopeaketjujen tekeminen kivenhionnan rinnalle. Kerholaisien taidot ovat karttuneet niin, että nykyään korupohja- ja ketjukurssitusta voidaan järjestää omin voimin. Hopeasaven käyttöön on tutustuttu parilla kurssilla. Kerho on ostanut isommassa erissä hopealevyä ja -lankaa ja myynyt sitä kerholaisille omakustannushintaan. Hopeasaven polttamiseen hankittiin uuni, joka mahdollistaa myös kerholaisien keskuudessa suosion saaneen sulatuslasikorujen valmistamisen. Myös tiffany-lasia on kokeiltu.

Kerhon perinteisenä toimintamuotona ovat kerran kuukaudessa järjestettävät kerhoillat, joihin on pyritty samaan ulkopuolinen asiantuntija luennoitsijaksi. Vuosittain on järjestetty kiviretki johonkin louhokseen tai vastaavaan tai muu tutustumiskäynti. Pisimmät retket on ulotettu Lappiin Tunt-salle ja Ivalojoen kultamaille. Omien sorakuoppien lisäksi tutuiksi ovat tulleet monet pegmatiittilouhokset kuten Oriveden Viitaniemi, Pohjanmaan

Kaatiala ja Haapaluoma sekä Ylämaan spektroliittilouhokset, Helsingin, Espoon ja Tampereen kivimuseot, Stone Galleria Lunnikivi Hämeenlinnassa, Matti Längin kvartsit ja Kalevala Koru. Ensimmäisen kymmenvuotiskauden aikana järjestettiin mm. pankkien toimitiloissa useita näyttelyitä, joissa esiteltiin kerholaisien töitä. Tänä vuonna näyttelyt on koottu kirjastojen vitriineihin.

Nurmijärven kunnan kulttuuritoimi järjestää toukokuussa Taaborin lastentapahtuman, jossa käy viikon aikana runsaat 3000 päiväkerholaista ja alakoululaista. Pyteriitin Pyörittäjillä on ollut oma toimintapiste Taaborinvuorella jo yli kymmenenä vuotena. Lapsilla on siellä mahdollisuus hioa käsihiomakivillä valmiiksi sahattujen vuolukiviahioitusten kulkimia pyöreiksi. Useana vuotena mukana on ollut myös kivisaha, jolla rohkeimmat ovat voineet sahata kerholaisien avustamina oman onnenkivensä. Tungos hiomapaikan ympärillä on ollut kova ja hiojat ovat joutuneet jonottamaan omaa vuoro-

aan. Hiomossa Taaborin tapahtuma on työllistänyt pitkin talvea kerholaisia, kun talkoilla on valmistettu useita satoja erilaisia kivi-, lasi- ja messinkikoruja, joita myydään 1–2 euron hintaan. Koruvalikoima on monipuolistunut vuosien varrella. Vuonna 2013 myytiin yli 3300 korua, joista yli tuhat oli sulatuslasia. Kerhon talous perustuukin suurelta osin Taaborin tapahtuman tuottoihin.

Viimevuotisen juhluvuoden kunniaksi kirjoitettiin kerhon 20-vuotishistoriikki, johon on koottu yhteenveto kerhon toiminnasta ja tärkeimmistä tapahtumista. Kaikissa kokouksissa, kerhoilloissa, kursseilla, retkillä ja muissa tapahtumissa on ollut oma yksityiskohtainen sisältönsä ja tekemisensä. Tärkeintä kuitenkin on ollut se, että Pyteriitin Pyörittäjät on tarjonnut jäsenilleen tilaisuuden kokoontua yhteisen harrastuksen pariin kehittämään omia taitojaan. Samalla on syntynyt jokaiselle tärkeitä ystävyyssuhteita, jota kiinnostus samaan aiheeseen on syventänyt. □

LISÄÄ TOIMINNASTA

Takatalo, Seppo ja Hiltunen, Jouko (2013) Nurmijärven kivikerho Pyteriitin Pyörittäjät 20 vuotta 1993 – 2013. Kivikerho Nurmijärvi, 22 sivua. Netissä: http://files.kotisivukone.com/pyteriitinpyorittajat.kotisivukone.com/nurmijarven_kivikerho_pyteriitin_pyorittajat_20_vuotta_2.pdf